

קול דמי אחיך צועקים

דברי אמונה בנסיונות הזמן

גליון ה'

ערב סוכות תשס"ד

אם אמרתי משה רגלי חסדך ה' יסעדני

דברות קודש מאת מרן הגה"צ ר' שלמה זלמן עהרנרייך זצוק"ל אב"ד שאמלויא יע"א
מה שאמר בשמחת תורה שנת ת"ש לפ"ק

ובזה אני מפרש בפרשת שמות ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה, וישמע אלקים את נאקתם ויזכור אלקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב, וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים, והנה האי פסוק וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים הוא כולו מיותר, דכבר כתיב וישמע אלקים, ועיין ברש"י ובזוה"ק, ולהנ"ל נראה דראה הקב"ה כי ישראל מאמינים ויודעים שהצרות שסובלין אינם במקרה, רק הקב"ה שולח עליהם את הצרות האלה, וזה האמונה וידיעה גרמה שריחם הקב"ה עליהם, וכל זמן שאנו סוברים שהצרות במקרה, מעלים הקב"ה עיניו ואינו מרחם, ומיד כשאנו משימין על לבנו שבאים הצרות מהקב"ה ואינם במקרה, הקב"ה מרחם, וזה שכתוב וירא אלקים את בני ישראל, מה ראה, וידע אלקים, שישאל וידע האלקים, שהוא מהקב"ה, (וכתיב וידע בלשון יחיד, כי כמה פעמים קורא את ישראל אף בפסוק אחד פעם בלשון רבים ופעם בלשון יחיד, וכן כאן אף דכתיב בני ישראל בלשון רבים כותב וידע בלשון יחיד) והבן.

שנית, צריכין אנחנו לידע מה שאמר משה רבינו ע"ה לישראל בפרשת בשלח, כאשר ראו ישראל את מצרים רודפין אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה' ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים וגו', ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם כו', ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, ויש להבין מה שאמר משה להם התיצבו, דלכאורה למותר הוא, כיון שאמר להם אל תיראו ראו את ישועת ה' כו', אכן יש לומר דהיו בישראל גבורים, וגם ידוע כי מי שבלאו הכי רואה שהוכן לו המות והוא עומד להאבד, אז הוא מתחזק מאד והוא גבר בגוברין, ואין לך חזק יותר כמרורי נפש, וכיון שראו שהים עומד לפניהם ואין יכולין לפנות ימין ושמאל, אם כן ראו כבר שהם אבודין, על כן אמרו בלבם נתחזק ונלך ללחום נגד המצריים ונכה מהם מה שנוכל ואולי נגביר עליהם, כיון שבלאו הכי אנו אבודים דהרי הים סוער והשונא רודף, ומשה רבינו הבין את זאת, לכן אמר להם התיצבו, עמדו על מקומכם ולא תעשו כלום, כי אין השי"ת צריך שום סיוע מכם שתסייעו לו לישועתכם אדרבה עוד גרוע יותר, ה' ילחם לכם רק באופן אם אתם תחרישון ולא תעשו מאומה.

והעיקר הוא לידע שאין אנו בעצמנו יכולין לעזור לנו, אדרבה אם אנו רוצים לעזור לנו בעצמנו אז אנו נופלין בידם והשי"ת מסתלק מאתנו, רק אם אנו יודעין שאין אנו יכולין להושיע לנו

התורה הקדושה מסיימת ולא קם נביא וגו' אשר עשה משה לעיני כל ישראל, ומתחלת בראשית ברא אלקים, ונראה לפרש דהנה הושע הנביא ז' אמר בדבר ה', כרפאי לישראל ונגלה עון אפרים ורעות שומרון וגו', וצריך ביאור דהלא בלאו הכי ידוע עון אפרים ורעות שומרון, וגם יש לדייק דרגיל הנביא לקרוא את ישראל בשם אפרים כמו שכתוב (ירמיה ל"א) הבן יקיר לי אפרים ועוד בכמה מקומות, ולמה כאן התחיל ואמר כרפאי לישראל ואחר כך אמר ונגלה עון אפרים, והוי ליה למימר גם מקודם כרפאי לאפרים, או יאמר גם אחר כך עון ישראל.

ונראה בס"ד דהנה כל נכרא שבעולם אוהב בטבעו להיות חפשי ובחירות שלא ישלוט בו אחר, ועוף צפור כשצדין אותו ונותנין אותו לתוך קן נאה ורחב, ונותנין לו כל טוב לאכול, הצפור הזה דואג ונאנח, ותמיד רוצה לצאת החוצה לחפשי, וכל שכן האדם רוצה רק החפשיות ולא להיות כפוף תחת איש אחר לעשות מה שיצוה לו, וכשעם יושב תחת מלך קשה, העם הזה תמיד מתייעצים בצנעה ובסתור מה לעשות לזרוק מעליהם את המלוכה והאדון הקשה ולצאת חפשי שיעשו כרצונם, עד שקמים ומורדים במלכות על ידי חרב וחנית, והוא הנקרא רעוואלאציא"ן אשר שכיה בין העמים. אבל לא בישראל, אנחנו סובלין רדיפות וצרות אין שיעור ואין אנו רוצים לקום למרוד ח"ו במלך ומדינה, כאשר אנו מצווים על ידי הנביאים, אבל רפואתינו וישועתינו שנושע ונצא לחירות עולם על ידי משיח צדקינו הוא, ונצרך שנדע שני דברים הנחוצים לישועתינו.

אחד, שנדע ונאמין כי כל הצרות והרדיפות והבזיונות שאנו סובלים אינו בדרך מקרה וטבעי, רק הוא מהקב"ה, ועל מה ולמה הקב"ה עושה לנו כן, יוכל כל איש לידע בנפשו איך הוא מלא חטאים ועונות ופשעים, מכף רגל ועד ראש אין בו מתום, ולא יקשה לו כלום על הקב"ה, וגם אין אדם הקטן קצר המדע יכול להשיג ולהבין מה כוונת הבורא בזה, אך צריך האדם לידע שהבורא ברוך הוא עושה זאת, וכמו שאמרו השבטים איש אל אחיו כשחשדם יוסף למרגלים, אבל אשמים אנחנו על אחינו וכו', וכן כשמצאו הגביע באמתחת בנימן וחזרו למצרים אמר יהודא, מה נאמר לאדני מה נדבר ומה נצטדק אלקים מצא את עון עבדיך הננו עבדים לאדני כו', הרי לא תלו הצרה במקרה רק האמינו שהוא מהקב"ה, כן לנו העיקר הראשון הוא להאמין ולידע שאלה הצרות שאנו סובלין אינם במקרה והזדמנות רק נשלח לנו מהקב"ה.

ח"ו.

לכן שני דברים הללו אל נשכח מלבנו, חדא שכל הצרות הן מהקב"ה. שנית, שאנחנו אין יכולים להושיע עצמנו בלתי הקב"ה ובלתי תורה הקדושה, וכל זמן שאין אנו מכירין שני דברים האלה, אדרבה עוד הצרות מתרבות יותר ויותר, אך אם נכיר שרק הקב"ה בעצמו בלא סיוע שלנו ינחיל לנו ארץ הקודש ויפדנו מגלות החושך הזה, ואנחנו אין בכחנו לעשות שום דבר להושיע לנו, אז חסדי השם יסעדנו, וירחמינו הקב"ה ויגאלנו ויקבצנו מארבע כנפות הארץ על ידי משיח צדקנו.

והנה הרופא לא יוכל לרפאות את החולה רק אם החולה יודע שהוא חולה, אבל אם אינו מכיר ויודע בעצמו שהוא חולה אין הרופא יכול לעזור לו ולרפאותו, ואם כן אנחנו ישראל לא נוכל להרפא רק אם נכיר מקודם שאנחנו חולים, והיינו שנדע שאין בכחנו כלל להושיע לעצמנו רק ה' בלבד, אז יכולין להתרפא ויעזור לנו הקב"ה ויפדנו מגלות החושך, וזה שאמר הנביא כרפאי לישראל, דע כי הראשית הוא ונגלה עון אפרים, צריך קודם שיהא נגלה עון אפרים במצרים שסמך על כחו ורצה לעלות לארץ ישראל בחזקה, וגם צריך להיות נגלה רעות שומרון שהיו עובדי ע"ז, והיינו שאמרו שהשי"ת אינו משגיח בזה העולם ח"ו רק מסר למשטרי שמים והיינו הנהגת הטבע, ואם כן הצרות אינם רק במקרה ובמזל ולא מהקב"ה, שני הדברים האלה צריך שיהיה נגלה מקודם, ואז נוכל להתרפא, וזה פירושו יקר בעז"ה.

ומשה רבינו ע"ה כל הנסים ונפלאות שעשה הקב"ה על ידו לא היו בשום סיוע מישראל, רק מהקב"ה לבדו, כעין בראשית ברא אלקים, דבריאת העולם היה בלא סיוע בני אדם, ומוכן הסמיכות והבן, - והארכתיו עוד במוסר, והשי"ת ירחם עלינו וישלח לנו משיח צדקינו במהרה בקרוב אמן כן יהי רצון.

ובהנ"ל יש להבין דברי המדרש רבה פרשת אמור, בזכות ולקחתם לכם ביום הראשון אני שולח לכם את הראשון זה מלך המשיח דכתיב ב' (ישעיה מ"א) ראשון לציון הנה הנם ולירושלם מבשר אתן ע"ש, וצריכין להבין למה דוקא בזכות לקיחת ד' מינים, ולהנ"ל יש לומר דעל ידי שאנו לוקחים הד' מינים שדומה הלולב עם האגודה ככלי זיין, ומראים אנחנו בזה שאין אנו סומכין על כחנו בגבורת מלחמה שהוא עם כלי זיין, רק כלי זיין שלנו הם מצות השם, דהיינו הלולב הוא כלי זיין שלנו, וכשאין אנו סומכין על כחנו אז חסדך ה' יסעדנו ויושיע לנו, וישלח לנו משיח צדקנו והבן, - ובמה שכתבתי נראה לפרש גם כן הא דר' אליעזר דורש שאם עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין שנאמר (ישעיה ל') בשובה ונחת תושעון, עיין בסנהדרין צ"ז ובירושלמי תענית ריש פרק קמא, ודריש בשובה היינו תשובה, אך יש להבין מה זה נחת הוא ליה למימר בשובה תושעון, ולמה שכתבתי אתי שפיר, דר"ל שלא נעשה כלום רק נשב ולא נערוך מלחמה ולא נדחק את הקץ אז תושעון, וזה כוונת נחת והבן.

(דרשת לחם שלמה, דרשה ע"ו)

בעצמנו כלום אז השי"ת מושיע לנו, כאשר אמר דוד המלך ע"ה (בתהלים ע"ד) לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי אם אמרתי מטה רגלי חסדך ה' יסעדני, ופירשו המפרשים לולי ה' עזרתה, אם אומר, אני יכול לעזור לי בעצמי בכחי ובחכמתי בלתי עזר ה', אז כמעט שכנה דומה נפשי, אבל אם אמרתי מטה רגלי, אני כאפס ואין, לא אוכל בעצמי לעזור לי בכחי וגבורתי, אז חסדך ה' יסעדני, וכענין המעפילים שרצו לעלות לארץ ישראל בכח עצמם, וירד העמלקי והכנעני ויכום ויכתום עד החרמה כמבואר בפרשת שלח, וכן סיפרו לנו חכמינו ז"ל (בסנהדרין צ"ב ע"ב) דשבט אפרים יצאו ממצרים שלשים שנה קודם יציאת מצרים שטעו בחשבון, וקמו פלשתים עליהם והרגום, ובתרגום יונתן ריש פרשת בשלח איתא דשני מאות אלף רגלי משבט אפרים יצאו בכל מיני כלי זיין, שלא יכלו לסבול הגלות עוד, ובאו עד גת והפלשתים הרגו אותם כולם, בגין דעברו על גזירת מימרא דה' ונפקו ממצרים תלתין שנין קודם קיצא ע"ש, אם כן חטאם היו שסמכו על כח עצמם בלי עזרת השם, כעין המעפילים בימי משה במדבר.

וזהו עיקר השני שאנחנו צריכין לידע שאין אנחנו יכולין להושיע לנו בעצמינו בכחנו בלתי עזרת השם ובלא התורה הקדושה, כאשר רוצים הצואנים הכופרים לכבוש ולרכוש להם ארץ ישראל בכח עצמם בחזקה וכיוצא בזה בלתי עזרת ה' ובלתי התורה, שהם רוצים להיות נאצינאלעט יודענטהום בלא התורה, ומרה תהי' באחרונה להם, כי לא יועילו ולא יצליחו לעולם, ויגיע להם כאשר הגיע להמעפילים ולשבט אפרים במצרים ל' שנה קודם יציאת מצרים, וכמו שהזהיר משה רבינו ע"ה התייצבו כנ"ל, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי.

ודעו רבותי שכת כזו כבר היה בחורבן בית שני, והיו נקראים בריוני, ולולי הרשעים בריוני ההם, והיו עושין כעצת התנאים הקדושים שלא לערוך מלחמה נגד הרומיים ולמסור עצמינו תחתם, לא היה חסר לנו כלום, ולא היינו גולים מארצינו הקדושה, אך הכופרים הצואנים בריוני לא אבו לשמוע לגדולי ישראל כמו היום.

לכן אהוביי שמעו אלי ותחי נפשיכם, אל תסייעו להכופרים אפילו בפרוטה אחת, כי מסייעים בזה לעקור את ישראל ואת התורה הקדושה, ואין זה בנין ארץ הקודש רק סתירה, כי ימלאו את ארץ ישראל זמה וכפירה, וכאשר יבואו פה משולחים מאוכלי חזיר ונבלות מטעמעשוואר אל תאבו להם ואל תתנו להם מאומה, וכהיום יש לחלק המעות להחיות את אחינו בני ישראל הכשרים מפולין שנשארו ביד הרשעים מאשכנז ימ"ש שמתים ח"ו ברעב, וגם להחיות את אחינו מהכולל שלנו שהם תלמידי חכמים ויראי השם, ואין להם שום משען רק מה שאנחנו נותנים להם, ועתה היוקר עלה שם עד למעלה ראש והמה במעמד גרוע מאד, כי חכופרים הנ"ל מאספים הכסף מכל ארבע פנות עולם והמה ימלאו את כיסם מזה הכסף, ותלמידי חכמים היראים מתים ברעב

דרכי הגלות ע"פ תורה - המושך

מתוך תולדות חייו של הרה"ג ר' דוד סמיט, פעולותיו ופרסומיו לעיני העמים לקדש ש"ש

נעתק מקובץ בית דוד שי"ל ע"י כולל ר' חיים עוזר, קובץ ב' אייר תש"ס דף מ"א

גוי נתתי למכים

ויהי ביום השבת קודם קריאת התורה, נאספו שמה הרבה אנשים מאד שבאו כולם על פי קריאתו לשמוע מה שידרוש עכשיו בענינים העומדים על הפרק, הנה הוא עומד לפני העדה קבל העם, מוכן ומזומן להתחיל דיבורו כשהוא מעומף במליתו, ופתח את פיו בחכמה בהקדמות ישרות נבונות ונכונות, עד שהגיע להענין, ואז התחיל לצעוק מרה על הפירצה הנוראה ועל האנשים החטאים האלה בנפשותם, כשציבור גדול עומדים ושומעים דבריו היוצאים מלב המהור באמת ובתמים.

פתאום נפתחו שערי בית המדרש בקול רעש גדול, וקולי קולות נשמעים, כולם הביטו לצר שם לראות מה אירע, ולגודל תמיהתם ראו שם האריך שהופיעו פתאום קבוצה גדולה של בריונים בקול המולה, מספרם היה לכמה מאות איש, ולפניהם עומד איזה ראש המנהיג אותם ומראה להם מה שיעשו, המה הופיעו בתמונת רוצחים מופלגים אדירים, ומפיהם לא ימושו קללות נמרצות על רבינו, ועד שהתחילו העדה לחשוב מה אירע, מה המה רוצים, ולמכם עצה מה לעשות נגדיהם, כבר עמדו סביב רבינו זצ"ל בסדר מסודר כל אחד על משמרתו, והתחילו לעשות מלאכתם במהירות נפלאה.

הראשון סבבוהו בשלשלת ארוכה של ברזל שאם ירצה אחד להצילו לא יהי' האפשרות בידו, וככה נטלו אותו עם מלית, וזרקו אותו על הארץ בכעס ובחימה ובקולות אדירים, וכמה מלומדי מלחמה קפצו עליו, והתחילו להכות אותו זה עם ידו זה עם רגלו, ונתנו אותו מנה אחת אפים באגרוף רשע, והכו אותו באכזריות ורציחה נוראה שכמוהו לא נשמע, וכה הונח שם על הארץ לבדו מבלי עזרה, ונדרס תחת כפות רגלי רשע של כמה בעלי כח אדירים, כשאינו יודע אם יצא חי מזה. וכל מה שהם רצו מאתו היה דבר אחד, ששוב לא יחזור לשם...

רבינו סיפר אח"כ כשדיבר מזה המעשה, שאינו יכול להבין באיזה זכות ניצל מידם, והאריך שעלתה הדבר שנשאר בין החיים, ובוודאי היתה נס מן השמים, אכן אינו רואה לעצמו שהוא היה כדאי וראוי לנס כזה...

זקני המתפללים נדהמו למראה עיניהם ונבהלו ונשתוממו למשמע אוניהם, ולא ידעו מה להם לעשות במצב כזה ואם בכלל שייך כלום לעשות, והתחננו להבריונים שיעזבו את רכב החיבי. אבל ביני לבני הרוצחים כבר עשו את שלהם, עד

מביטים עליו בתימה מה זה ועל מה זה אירע לו על שהוא בורח לו בחימה גדולה כ"כ.

כמוכן היתה דבר זה לביון גדול ונורא מאד לאלו הציונים, האריך שנגד כל השרים וכל המלוכה בזה אותם רבינו בביון גדול, עד שיצא לו מהמוכרת וברח לו משם על סיבה אחד לחוד כיון שהמה ניגנו שם ניגון שלא היתה לרוחו. והציונים לא רצו בשום אופן להשתיק לו ביון אדיר וחזק כזה מה שעשה להם לעיני השמש נגד כ"כ אנשים מכובדים. ולא אבו למחול לו על מה שעשה, ועל כולם כבר היתה להם די והותר כל המפעל שעשה למן היום שנעשה רב בוילנא ועד עתה.

נמנו ונגמרו שלא עת לחשות, ונתקבצו יחדיו כולם בדעה אחד, שצריכין למכס עצה האריך להבריוו מכאן וסיומא דלעלם שוב לא יחזור כאן. מקודם התחילו לשחד המתפללים דשם, והבטיחו להם סכומים אדירים אם יעמדו להם לעזרתם, ובקשו אותם שיראו לשלח את רכבם, אכן המתפללים לא רצו בשום אופן לשמוע מדבר כזה.

רבינו קרא אז לראשי הקהילה דקהילתו, ואמר להם כי איתן רצונו לדרוש ביום השבת הבא קודם קריאת התורה מענין זה, וציווה להם שיפרסמו בהעיתונים אשר גם הוא יעשה עתה הזכרה גדולה לכל הנהרגים, ונס יסביר מהו הדרך הנכונה האריך לעשות עליו להנשמות הנהרגות, וממה שיש להם נחת רוח בנן ערן העליון, ושלא זו הדרך לגנן שיר ממא שמקורה נובע מהאבי אבות הטומאה, אשר אדרבה זהו ההיפוך.

ופקודתו שמרה רוחם, ופרסמו מאמר בכתבי עת תחת שם "האריך לעשות מזכרת היים להנהרגים בהשואה", ושם הזכירו שבשבת הבא פ' מסות ממעי ידרוש הרב דרשה על הנושא הלו, שעל ידי העמדת עציץ של ציצים ופרחים או הדלקת הנר, או בנשיאת נאומים, אין בזה זכרון לראשונים, הקדושים אשר בארץ המה. רק על ידי בניית בית נאמן לה' ולתורתו ולהתנהג כדרכם ובאורה חייהם של אבותינו הקדושים שבה הלכו אלפי ורבבות הקדושים הי"ד, הוא הוא הזכרון היחידי ששייך לעשות לאבותינו הקדושים שמסרו נפשם על קדושת השם.

אכן לא רק רבינו בלבד הכין עצמו להדרשה הלו, כי גם חבורת הבריונים הכינו א"ע לדרשה זו, וכשנתוודע להם מדרשה זו, היתה זאת להם כמוצא שלל רב, עתה עלה להם במחשבתם עצה טובה ונכונה כדת מה לעשות אתו, והאריך יכולין ליקח את "רבי דוד" הזה ולפטור אותו לעלם ולעלמי עלמאי...

- המושך מגליון הקדום -

לקדש שם שמים

ואם לא עלה אפם וחמתם כנחלת אש עד עתה, ולא היתה די להם מה שעשה עד אז, עוד ניתוספה שמן על האש שזה הצית אותם עד למאד, ועל זה כבר לא שתקו לו מבלי לעשות כלום נגדו, עד שעשו לו מה שעשו.

הדבר היה כדלהלן:

פעם נאספו בכפר "פאנא" שהוא סמוך ונראה לעיר ווילנא, המון עם גדול ונורא, שבאו כולם ביחד עם כל השרים דמדינת ליטא, ראש הממשלה והשרים והפרתמים והאחשדרפנים והפחות, כמטרה לעשות שם איזה זכרון וזכר על הבית החיים דשם, שבמקום הוא נקברו למעלה ממאה אלף איש מבני ישראל שנהרגו על קידוש השם ע"י הרשעים הארורים ימ"ש בימי המלחמת העולם השני, הי"ד. והמלוכה רצתה אז לעשות הזכרה גדולה לזכרון אלו שנהרגו ונקברו שם, ונאספו שמה קיבוץ גדול מאד עם כל הפארלאמנט והמיניסטארן. וכמוכן קראו לשם הרב הראשי מטעם הממשלה ה"ה רבינו זצ"ל, לבא ולהופיע ולעמוד בראש העדה, וכבדוהו לדבר ולדרוש לפני הנקבצים מענין ההזכרה.

כמוכן ארכה ההזכרה הלזו כמה שעות, ושרי המדינה דיברו באריכות מכל הנושא, שזהו הזכרה לאנשים הללו הנקברין כאן שנהרגו ע"י רוצחים על לא עול בכפם. וגם מפלגות הציונים הארורים נאספו ובאו ג"כ שמה להזכרה, ופתאום באמצע הצערעמאניע התחילו אלו הריקים לשיר השיר הידוע לשמצה הנקוב בשם "התקוה", שהניגון הזה הוא מלא מינות וכפירה רח"ל, ונובע עוד מראשי הציונים והפוקרים מיסדי רעיון כפירה הציונות שהם יסדו ניגון הזה, וכל התוכן הוא רק בגודל שבח הציונות ומדינה הטמאה רח"ל. וכל הנאספים דשם עמדו כולם ממקומם בכדי ליתן להם כבוד, ולהראות הוקרה להשיר הזה רח"ל.

ויהי כאשר שמע רבינו זצ"ל האריך שבעלי השיר יוצאין בשיר הטמא הזה, ועוד עמדו כל הנאספים ממקומם לשבח להם וליתן להם קילום ויקרה, התחיל לבו לבקור כאש להבת שלהבת, ולא היה יכול להתאפק, וברגע כמימרא עמד לו מכסאו בכדי לצאת משם, וכשקם ממקומו היה נראה כמו שהכישו נחש, ויצא מעם האסיפה בחרי אף ובהניגו תבער אש להראות גודל התנגדותו נגד המתרחש, וברח לו משם, כשכל הנאספים, הפרעודיענט וכל שרי המלך המיניסטארן וכל הרעגירונג, כולם